

L'arquitectura més sensual

L'erotisme és present en tota la història de l'arquitectura, des de la clàssica fins a la moderna. De moltes construccions i molts dels motius que les decoren emana sensualitat i fins sexualitat. Els convidem a fer un recorregut temporal i espacial pel camí de la luxúria arquitectònica.

Reportatge d'Àstrid Bierge

L'art sempre és un acte de seducció. Per això, ja des de la prehistòria, l'art ha estat un canal idoni per representar l'erotisme congènit dels éssers humans, ja sigui a través de la pintura, l'escultura, la literatura, la música o el cinema. Però i l'arquitectura? Tot i ser una disciplina sovint associada a la funcionalitat, també pot ser un mitjà artístic de seducció i d'expressió de bellesa. L'arquitectura, doncs, pot ser perfectament eròtica. No sols pot dibuixar siluetes sensuais, també pot transmetre erotisme a través de les seves propietats espacials, dels

materials que utilitza o dels ritmes i atmosferes que crea.

Christian W. Thomsen, autor del llibre *Arquitectura sensual: L'art de l'edifici eròtic*, escriu que el benestar personal i en general la qualitat de vida a les ciutats depèn de la capacitat de l'arquitectura de satisfer en la mateixa mesura la ment i els sentits dels ciutadans. Segurament Ciceró hi hauria estat d'acord, perquè va ser ell qui va dir que el gong que cada dia anunciava l'obertura dels banys públics era "més dolç" que les veus dels filòsofs de la seva escola. De fet, les termes romanes eren autèntics temples del plaer

i els primers cristians s'hi referien amb menyspreu com "les catedrals de la carn".

El castell Hearst, a Califòrnia, dissenyat per l'arquitecta Julia Morgan entre el 1919 i el 1945 per al magnat William Randolph Hearst, té dues piscines d'aire clàssic que recuperen l'esperit lúdic-eròtic de les termes romanes. Tant de la piscina de Neptú, que és exterior, com de la piscina Romana, que és interior, emanen una poderosa sensualitat i es presenten com un escenari idoni per a qualsevol fantasia.

En la literatura també podem trobar la força erògena de l'arquitectura. Per exemple, l'incunable *El somni de Polifil*, de 1499, relata una fantasia eròtica que té lloc en un bosc oníric envoltat de construccions. L'argument és confús, però tots els esdeveniments de la història avancen per la contínua descodificació d'una arquitectura al·legòrica (runes, temples coberts de males herbes, fragments d'inscripcions maçoniques, relleus, pintures al fresc, etc.) que també s'experimenta com a eròtica. Com diu Liane Lefaiivre, expert en aquest llibre, "l'heroi li fa l'amor a l'arquitectura".

El Museu d'Art Contemporani de Niteroi, a l'estat de Rio de Janeiro. L'arquitecte Oscar Niemeyer és un dels màxims exponents de l'arquitectura moderna i eròtica.

L'arquitectura femenina de Niemeyer

“No m'atrau l'angle recte o la línia recta, dura i inflexible, creada per l'home. M'atrau la corba lliure i sensual, la corba que trobo a les muntanyes del meu país, al curs sinuós dels seus rius, a les onades del mar, al cos de la dona estimada. Les corbes conformen l'univers sencer, l'univers corbat d'Einstein”. Aquestes línies les va escriure en les seves memòries el reconegut arquitecte brasiler Oscar Niemeyer, un dels màxims exponents de l'arquitectura moderna i de l'arquitectura sensual. La lírica i l'hedonisme de les obres de Niemeyer van donar al Brasil una identitat arquitectònica moderna que trencava amb el seu passat colonial i barroc.

Niemeyer va ser capaç de traslladar el seu erotisme fins i tot a les planes desèrtiques de Brasília dissenyant els edificis institucionals d'aquesta ciutat construïda des de zero durant la segona meitat dels anys 50. En pocs mesos Niemeyer va dibuixar desenes d'edificis moderns i sensualment suggestius per a la capital del Brasil, com ara la catedral, la residència del president, la seu del Tribunal Federal, la seu del Govern i els edificis dels ministeris. “Van ser uns temps d'alliberament. Semblava que estigués naixent una nova societat que deixava enrere totes les barreres tradicionals”, va explicar l'artista brasiler.

Niemeyer també té obres a la seva ciutat natal, Rio de Janeiro, com ara el pont per a vianants de la favela Rocinha que va dissenyar de franc. El pont, que té forma de tanga –la indumentària estrella de les platges carioques– uneix la favela amb unes instal·lacions esportives de la ciutat. També són coneguts els seus edificis de Niteroi, com el sinuós Museu d'Art Contemporani o el Teatre Popular, amb una forma aguitarrada que recorda la corba que tracen els malucs, la cintura i la sina d'una dona.

No debades, com tot bon brasiler, Niemeyer era un gran amant de la vida i de les dones. Va morir el 2012 a cent quatre

La piscina Romana del Castell de Hearst, a Califòrnia, té un estil clàssic que recupera l'esperit eròtic de les termes romanes.

anys, setanta-sis dels quals va estar casat amb Annita Baldo. Dos anys després que ella morís, Niemeyer es va casar amb la dona que havia estat durant molts anys la seva secretària. El cos femení era sens dubte la seva gran font d'inspiració, i així ho va dir en una entrevista a la prestigiosa revista *Architectural Record*: “En la meua obra la forma no persegueix la funcionalitat, la forma busca la bellesa o, encara millor, la forma busca la feminitat”.

Arquitectura fàl·lica

Agradi o no agradi, la Torre Agbar ja és un símbol arquitectònic de Barcelona. Segons Jean Nouvel, a l'hora de dissenyar-la es va inspirar en les muntanyes de Montserrat i en l'arquitectura d'Antoni Gaudí. Concretament, en els campanars de la Sagrada Família i en l'Hotel Attraction, un projecte irrealitzat del geni de Reus per construir un gratacel a Nova York. D'acord, fantàstic, però la Torre Agbar, aquesta mola erecta que penetra l'*skyline* de la capital catalana, dóna marge per fer associacions fàl·liques. De fet, fins i tot Nouvel entén la “confusió”.

El 2004, un any abans de la inauguració de la Torre Agbar, Londres estre-

nava un gratacel molt similar dissenyat per Norman Foster i situat a 30 St Mary Axe. Popularment conegut com l'edifici Gherkin –'cogombret', en anglès– o com l'Erotic Gherkin, ara ja és un símbol de l'arquitectura moderna de la City.

L'arquitectura fàl·lica ja era important a Egipte i a l'antiga Grècia, unes civilitzacions que paraven molta atenció als genitals i la sexualitat humana. Els grecs honoraven el fal·lus. Organitzaven festivals fàl·lics i sovint construïen uns pilars a les carreteres i a l'entrada de molts edificis que constaven d'un bust del déu Hermes i un penis erecte que simbolitzava la masculinitat i la disposició d'armes.

El simbolisme fàl·lic també era recurrent en l'arquitectura de l'antiga Babilònia, i els romans sovint utilitzaven motius fàl·lics en els seus edificis i en els seus estris domèstics. Les civilitzacions antigues de moltes zones d'Àsia, com ara Indonèsia o les parts budistes de Corea i Japó, també utilitzaven el fal·lus com a símbol de fertilitat en els seus temples o en objectes quotidians. I la Gran Mesquita de Djenné, a Mali, està feta de moltes torretes fàl·liques que, diuen, podrien ser reminiscències de la cultura →

Una de les gàrgoles obscenes de la Llotja de València.

eròtiques. Segons explica la fitxa de la UNESCO, els escultors de Khajuraho representaven tots els aspectes de la vida amb franquesa i obertura, inclòs el sexe, cabdal en la seva cultura: “El sexe és important perquè el cosmos tàntric està dividit entre el principi masculí i el principi femení. El masculí té la forma i el potencial. El femení té l’energia. Segons la filosofia hindú i tàntrica, l’un no pot aconseguir res sense l’altre (...), res no pot existir sense la seva cooperació i coexistència”.

Pel que fa a la Llotja de València, no se sap ben bé el motiu pel qual van fer-se aquestes escultures i gàrgoles de gènere X. Hi ha qui diu que senzillament són fruit de la llibertat creativa dels escultors. Segons una altra teoria, tenien una intenció moralitzant i buscaven denunciar els vicis i els pecats més indignes. Hi ha experts que consideren que es van fer per espantar els dimonis i els vicis perquè es quedessin fora de l’edifici. Fins i tot ronden algunes històries rebuscades i curioses. Una de les gàrgoles

més famoses és la d’una dona tocant-se amb grolleria les parts pudendes. Doncs bé, ho fa mirant al bordell de la ciutat, que en aquella època ocupava quatre carrers, just darrere de la Llotja. Potser és coincidència, però alguns consideren que és una picada d’ullet dels escultors que van acompanyar l’arquitecte Pere Compte.

La decoració d’interiors també pot ser libidinosa. Beatriz Colomina, una historiadora de l’arquitectura i professora de la Universitat de Princeton, va dirigir un estudi de tres anys sobre la influència que va tenir en el disseny arquitectònic la revista *Playboy* des de la seva creació l’any 1953 fins al 1979. Segons Colomina, que es va centrar sobretot en el disseny interior, els elements arquitectònics que sortien al *Playboy* eren eròtics i van modelar la nova identitat de l’home americà a mitjan segle XX. “Durant els seus primers anys, la revista *Playboy* estava obsessionada amb l’arquitectura d’interior. La sexualitat i l’arquitectura eren inseparables”, afirma la historiadora. •

→ pagana del poble bozo, que tractava la sexualitat amb obertura de mires. Segons el periodista i explorador francès Félix Dubois, la mesquita de Djenné és “un temple dedicat al déu dels supositors”...

Decoracions de dos rombes

L’emblemàtica Llotja de València, Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO des de 1996, es va construir entre el 1482 i el 1548 fruit de la riquesa i l’esplendor cultural del segle d’or valencià. Una època gloriosa que va fer de València la capital cultural i econòmica de la Corona d’Aragó. A banda de la Llotja, es van alçar el Palau de la Generalitat i la Universitat de València, van sorgir artistes com Jacomart i Vicent Macip i van florir escriptors immensos com Ausiàs March, Roís de Corella i Joanot Martorell.

Aquesta explosió d’abundància i creativitat va donar cabuda a les famoses escultures grotesques i pornogràfiques de la Llotja de València. Hi ha senyores i senyors tocant-se els genitals, hi ha pits, culs, vagines, penis, masturbació, fornicació i fins i tot hi ha zoofília i coprofàgia –si no saben què és, tot això que s’estalvien.

A l’Índia trobem una versió subtil de les libidinoses escultures de la Llotja. Les façanes dels temples de Khajuraho –que també són Patrimoni de la Humanitat– estan folrades d’escultures

La Torre Agbar de Barcelona, tot i estar inspirada en l’arquitectura de Gaudí i en les muntanyes de Montserrat, és un clar exemple d’arquitectura fàl·lica.